

dusmu pilnu. Jā, tikai reizi, kad Centrālkomiteju paši latvieši neglīti bija apmelojuši krievu valdībai. Tik zemus paņēmienu viņš nebija sagaidījis. Kā goda vīram ar taisnu prātu, kas mīl atklātu cīņu, viņam rieba tik zemi paņēmienu. Ar šādu cilvēku zemiskumu viņam nācās cīnīties visu mūžu. Kad dienas darbs bija gaŗām, tad pie vienkārša galda kopīgi Centrālkomitejas saime turēja azaidu. Tās bija jaunas stundas. Asprātībai un smiekliem bija atvērtas visas sirdis. Un vecais Zemgales bajārs smējās un zobojās kā nebēdīgākais jauneklis.

Viņš prata cienīt atpūtas brīžus.

Prof. E. Felsbergs.

J. Čakste Tērbatas bēgļu komitejas priekšnieks.

Manas atmiņas par Prezidentu J. Čaksti pieder diviem manas dzīves posmiem. Pirmais posms ir mūsu kopdarbība bēgļu apgādāšanas komitejā Tērbatā no 1915. līdz 1917. g. Otrais posms, sākot no 1920. g. līdz 1927. g. martam, norisinājās Rīgā, brīvā Latvijā.

Par otru posmu, kas norisinājās Rīgā, Prezidenta Čakstes darbība notika visu Latvijas pilsoņu acu priekšā, manas nepilnīgās atmiņas gan nebūs vajadzīgas, un tādēļ viņas nemaz neatzīmēšu. Bet savas atmiņas no Tērbatas bēgļu komitejas laikiem, kas daudziem latviešiem nemaz nav pazīstamas, īsumā atstāstīšu.

1915. g. rudenī, kad vācu karaspēks pārplūdināja Kurzemi, kādā dienā pie manis ieradās tagadējais Latvijas universitātes teoloģijas fakultātes prof. V. Maldonis un stāstīja, ka drīzumā mēs arī Tērbatā redzēsim Kurzemes bēgļus, kuriem dienviņus Vidzemes pilsētās un lielākos centros jau tagad rīkojot bēgļu apgādāšanas komitejas.

Izrādījās, ka arī Tērbatā jau bija ieradušies daži Kurzemes bēgļi, kuri starpā labi daudz enerģisko intelligentu, un radās cerība ar viņu piedalīšanos arī Tērbatā nodibināt bēgļu apgādāšanas komiteju. Ielūgumi uz bēgļu apgādāšanas komitejas dibināšanas sēdi tika izsūtīti tai pašā dienā. Pēc dažām dienām manā dzīvoklī ieradās pulciņš ceļu latvju vīru, starp kuriem izcēlās J. Čakste, ko klātesošie arī ievēlēja par komitejas priekšsēdētāju. J. Čakste pats izstrādāja komitejas statūtus un parūpējās par viņu drīzo apstiprināšanu. Pateicoties J. Čakstes brīnišķīgai uzņēmībai, tika

sperti soļi, lai Tērbatā atvērtu bēgļiem dažādas labierīcības, un visu to uzsāka, neskatoties, ka komitejas līdzekļi bija ļoti niecīgi.

Priekšsēdētājam J. Čakstem komitejas vajadzībās šad un tad bija jābrauc uz Pēterpili un drīz tur jāpaliek pastāvīgi, izpildot uzdevumu, kuri veicot viņš varēja rūpēties arī par saviem Tērbatas bēgļiem. Tad mēs viņu redzējām tikai laiku pa laikam, kad viņš mums atveda ziņas par bēgļu stāvokli vispārīgi un ziņoja par izgādātiem līdzekļiem patversmēm, skolām un citām bēgļu vajadzībām. Bēgļu Tērbatā bija saradies ap astoņi tūkstoši, un komitejas priekšgalā stāvēja enerģiskais advokāts Kārlis Pauluks.

Tas, kas notika bēgļu apgādāšanas komitejā, vairāk kā vienā ziņā sagatavoja arī nākamos brīvās Latvijas darbiniekus. Še galvenā kārtā jāpateicas Prezidenta Čakstes kunga enerģijai un palībībai uz latvju tautas neizsīkstošo spēku.

Doc. Ludis Bērziņš.

Darbs bēgļu palīdzības komitejā Tērbatā.

Ar netaisni Valsts Prezidentu biju kādreiz saticies pie pazīstamiem Pēterpili vai redakcijas darīšanās Jelgavā, bet ciešāks kontakts nebija nodibinājies, kas arī bija pati dabiskākā lieta, jo viņam pretim tobrīd biju vēl apmēram tas, ko mēdz apzīmēt par pusaudzi, kamēr viņš jau tobrīd ar savu personīgo darbību un laikrakstu piederēja pie latviešu vadošiem gariem. Tuvāka iepazīšanās notika Tērbatā. Bēgļu vilnim 1915. gada vasarā mūs no dzimtenes projām skalojot, saradāmies kā miera azilā klusajā universitātes pilsētā Igaunijā. Mani uz turieni vilka vecas atmiņas un labi pazīstami.

8. jūlijā pēc vecā stila, kad visā Krievijā bija izsludināta lūgšanas diena kara neveiksmju dēļ, es ar ģimeni, radiem un draugiem iebraucu Tērbatā no Rīgas jūrmalas. Kādu laiciņu vēlāk saradās Tērbatā arī Čakstes ģimenes locekļi, cik atceros ne visi vienā reizē, jo dēli ar mantas vezumiem bija braukuši pa zemes ceļu. Nebiju viņus vēl redzējis, bet dzirdēju jau par viņiem runājam, jo tādas lielas un atklātībā pazīstamas ģimenes ierašanās Tērbatā arī toreizējā bēgļu mutulī nevarēja palikt neievērota. Drīz gadījās Čaksti redzēt arī personīgi.